

การอ่านขยายความ

คือ การเพิ่มเติมหรือต่อเติมความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านให้กว้างออกไป ลึกลงไป หรือไกลออกไปกว่าเรื่องเดิม โดยอาศัยเรื่องเดิมหรือข้อความที่อ่านเป็นพื้นฐาน แต่จะขยายหรือคิดต่อเติมตามใจชอบไม่ได้ ต้องอยู่ในขอบข่ายของเรื่องเดิม

การอ่านขยายความมีหลักการพิจารณาในด้านต่างๆดังนี้

๑. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน
๒. พิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับความคิด หลักในเรื่องนั้นๆ พิจารณาข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็นในเนื้อเรื่อง โดยพิจารณาว่า เนื้อความตอนใดเป็นข้อเท็จจริง ตอนใดเป็นข้อคิดเห็น และพิจารณาความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้เขียน คว้าผู้เขียนมีเจตนาในการเขียนอย่างไร และมุ่งหวังให้ผู้อ่านตอบสนองอย่างไร
๓. การเกิดความคิดแทรกและความคิดเสริม ความคิดแทรกเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในขณะที่อ่านส่วนความคิดเสริมเป็นความคิดที่เกิดขึ้นหลังจากที่อ่านเรื่องจบแล้ว.

การอ่านขยายความสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

๑. การกล่าวถึงสาเหตุและผลที่สัมพันธ์กัน
๒. การยกตัวอย่างหรือข้อเท็จจริงมาประกอบเนื้อเรื่องเดิม
๓. การอธิบายสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นเพิ่มเติม
๔. การคาดคะเนสิ่งที่น่าจะเป็นหรือสิ่งที่จะเกิดขึ้นต่อไปโดยอาศัยข้อมูลเหตุผลจากเรื่องเดิมเป็นพื้นฐานการคิดคาดคะเน
๕. การขยายความโดยการให้คำนิยามหรือให้คำจำกัดความซึ่งเป็นการให้ความหมายของประเด็นสำคัญนั้นๆ
๖. การขยายความโดยการเปรียบเทียบอาจเป็นการเปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่างก็ได้ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ชัดเจนขึ้น

ตัวอย่างที่ ๑

คูข้าคูเมื่อใช้	งานหนัก
คูมิตรพงศารัก	เมื่อไร
คูเมียเมื่อ ไขจ๊ก	จวนชีพ
อาจจ๊กรู้จิตไว้	ว่าร้ายฤาดี

(โคลงโลกนิติ : สมเด็จพระยาเดชาดิศร)

ตีความได้ว่า จะคูจิตใจข้าทาส มิตร และภรรยาว่าดีหรือไม่ ให้คูจากการกระทำของเขา

ขยายความได้ว่า การคูจิตใจผู้ใดว่าดีหรือไม่ ต้องสังเกตจากการกระทำของคนผู้นั้น เช่น จะคูว่าข้าทาส มีความอดทนขยันขันแข็งหรือไม่ ให้สังเกตเมื่อใช้งานหนักเพราะถ้าตั้งใจทำงาน หมายความว่าข้าทาสนั้น ไม่เกียจคร้าน จะคูเพื่อนหรือญาติพี่น้องว่าจริงใจหรือไม่ให้คูเมื่อเรายากลำบาก เพราะเมื่อเราร่ำรวยย่อมมี เพื่อนฝูงและญาติพี่น้องมากมาย แต่เมื่อถึงคราวลำบากมิตรแท้เท่านั้นที่จะอยู่เคียงข้างคอยช่วยเหลือเรา และ จะคูว่าภรรยารักสามีจริงหรือไม่ ให้คูยามสามีป่วยไข้ว่าภรรยาจะปรนนิบัติดูแลสามีหรือไม่

.....

ตัวอย่างที่ ๒

พระพุทธเจ้าตรัสสอนว่า

เปมโต ชายดี โสโก

เปตโม ชายดี ภย

เปมโต วิปฺปมุตตสฺส

นตฺถิ โสโก กุโต ภย

แปลความได้ว่า ความโศกเกิดจากความรัก ความกลัวก็เกิดจากความรัก ผู้ที่ละความรักได้แล้ว ก็ไม่มีความ โศกไม่มีความกลัว

ตีความได้ว่า พุทธภาษิตนี้ให้ข้อคิดว่า ความรักเป็นต้นเหตุให้เกิดความโศกและความกลัว ผู้ที่ละความรักได้แล้วย่อมไม่มีความโศก ไม่มีความกลัว

ขยายความได้ว่า เมื่อบุคคลมีความรักต่อสิ่งใดหรือคนใด เขาก็ต้องการให้สิ่งนั้นหรือ คนนั้นคงอยู่ให้เขารักตลอดไป มนุษย์โดยทั่วไปย่อมจะกลัวว่าสิ่งนั้นๆจะสูญหาย หรือคนที่รักจะจากเขาไปทั้งที่โดยกฎธรรมชาติแล้ว ทุกสิ่งทุกอย่างรวมทั้งมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายย่อมเปลี่ยนแปลง สูญสลายหรือแตกดับทำลายไปตามสภาพของมันเป็นแน่แท้ แต่ถ้าเรารู้เท่าทันกฎแห่งธรรมชาติ

ที่ว่าทุกสิ่ง ทุกคน ย่อมต้องเปลี่ยนแปลง หรือแตกดับสลายไปเป็นธรรมดา และทำใจให้ละจากความรัก ความผูกพัน และความติดใจที่มีต่อสิ่งเหล่านั้นเสีย เขาก็จะหลุดพ้นจากบ่วงของความรักและความโศก

ตัวอย่างที่ ๓

“ใครจะไว้ใจอะไรตามใจเถิด แต่อย่าเกิดไว้ใจในสิ่งห้า
หนึ่งอย่าไว้ใจทะเลทุกเวลา สองสัตว์เขี้ยวเล็บงาย่างใจ
สามผู้ถืออาวุธสุดจกร้าย สี่ผู้หญิงทั้งหลายอย่ากรายใกล้
ห้ามหากษัตริย์ทรงฉัตรชัย ถ้าแม้ใครประมาทอาจตายเอย”
(นิทานเวตาล โดย กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์)

ขยายความได้ว่า ในโลกนี้มีสิ่งที่ไว้ใจไม่ได้อยู่ ๕ อย่าง คือ ทะเล สัตว์มีเขี้ยว เล็บ งา คนถืออาวุธ ผู้หญิง และพระมหากษัตริย์ เพราะทั้งหมดนี้อาจนำความหายนะ และความตายมาให้โดยไม่รู้ตัว ดังนี้

- ๑) **ไม่ให้ไว้ใจทะเล** เพราะทะเลนั้นหาความแน่นอนอะไรไม่ได้ บางครั้งจะมองเห็นว่า ทะเลมีความงามยามสงบ ราบเรียบ แต่ทะเลนั่นเองจะกลับกลายเป็นที่น่าสะพรึงกลัวเมื่อยามแปรเปลี่ยนเป็นทะเลบ้าขณะที่มีคลื่นและลมพายุพัดแรง และอาจเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้
- ๒) **ไม่ให้ไว้ใจสัตว์ที่มีเขี้ยว เล็บ งา** เพราะสัตว์พวกนี้ย่อมมีนิสัยดุร้ายไปตามธรรมชาติของมัน ถ้ามันไม่พอใจหรือบ้าคลั่งขึ้นมาเมื่อใด มันก็อาจจะทำร้ายผู้คนได้ แม้แต่เจ้าของของมันเองก็ไม่ละเว้น
- ๓) **ไม่ให้ไว้ใจคนถืออาวุธ** เพราะขึ้นชื่อว่าอาวุธแล้วย่อมมีอันตราย มักใช้เป็นเครื่องมือทำร้ายผู้อื่น ถ้าผู้ถืออาวุธคุมสติไม่ได้ก็อาจจะเป็นอันตรายแก่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด อีกอย่างหนึ่ง คนถืออาวุธมักมีจิตใจอึดหิมและอาจทำอะไรด้วยความวู่วาม ดังนั้นผู้ที่อยู่ใกล้จึงไม่ควรไว้วางใจ
- ๔) **ไม่ให้ไว้ใจผู้หญิง** อาจจะเป็นเพราะผู้หญิงเป็นเพศที่มีจิตใจอ่อนไหวง่าย และมักจะเก็บความลับไม่ได้ ดังนั้นเรื่องที่เป็นความลับหรือเรื่องที่น่าเป็นอันตรายก็ไม่ควรไว้ใจบอกเล่าให้ผู้หญิงรู้ และในบางครั้งผู้หญิงก็เป็นสื่อทำให้ผู้ชายเข่นฆ่ากัน หรือทำให้ผู้ชายหลงใหล โดยมีอุบายและความประสงค์ร้ายซ่อนอยู่
- ๕) **ไม่ให้ไว้ใจพระมหากษัตริย์** เพราะพระมหากษัตริย์ในสมัยก่อนเป็นเจ้าของชีวิตจริงๆ มีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง เมื่อยามโปรดปรานก็ดีไป แต่เมื่อยามไม่ต้องพระราชหฤทัยก็อาจสั่งให้นำไปจำคุก ฆาตกรรม หรือประหารชีวิตเมื่อใดก็ได้

.....

ตัวอย่างที่ ๔

“ถิ่นคนนั้นตัดคอคนเสียมากต่อมากแล้ว”

ขยายความได้ว่า คำพูดของมนุษย์มีความสำคัญยิ่งเพราะคำพูดเป็นสิ่งต้องรักษา ดังนั้น หากพูดออกมาโดยมิได้ใช้สติปัญญาไตร่ตรองให้รอบด้านเสียก่อนก็จะนำความหายนะหรือปัญหาซึ่งยากจะแก้ไขมาสู่ตนได้

.....